

ESSENCE AND CHARACTERISTICS OF THE WORK OF THE RESOURCE TEACHER SUPPORTING THE INCLUSIVE EDUCATION OF CHILDREN AND STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Maria Valyavicharska

Sofia university “St. Kliment Ohridski”, Bulgaria, mvalyavicharska@fppse.uni-sofia.bg

Abstract: The article attempts to summarize the main job description of the resource teacher, bringing to the fore the mandatory professional competencies that the representatives of this profession must have, as well as the main functions they perform in school in the context of receiving education. Participation in the assessment of students with special needs, support and consultation with parents, support and consultation with general education teachers, preparation of various didactic materials and adaptation of the general education curriculum with only a small part of the rich palette of activities and functions of the resource teacher in the receiving education.

The profession gained strong popularity during the implementation of inclusive education in Bulgaria, introduced with the Ordinance on Inclusive Education in 2017. Being relatively new to the concept of society, the question often arises: Are the resource teacher and the evaluating pedagogue the same person, and what is the actual difference between them?

The article tries to bring clarity to these concepts and make a clear differentiation in the activities of the specialists behind the professional resource teacher.

Keywords: resource teacher, inclusive education, job description

СЪЩНОСТ И ОСОБЕНОСТИ В РАБОТАТА НА РЕСУРСНИЯ УЧИТЕЛ, ПОДПОМАГАЩ ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ. ОСНОВНИ ФУНКЦИИ

Мария Валявичарска

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, България, mvalyavicharska@fppse.uni-sofia.bg

Резюме: Статията прави опит за обобщение на основната длъжностна характеристика на ресурсния учител, като извежда на преден план задължителните професионални компетентности, които трябва да притежават представителите в тази професия, както и основните функции, които изпълняват в училище в контекста на приобщаващото образование. Участие в оценката на учениците със специални потребности, подкрепа и консултации на родителите, подкрепа и консултации с общообразователните учители, изготвяне на различни дидактични материали и адаптиране на общообразователната учебна програма са само малка част от богатата палитра на дейностите и функциите на ресурсния учител в приобщаващото образование.

Професията придобива силна популярност по време на реализацията на приобщаващото образование в България, въведено с Наредба за приобщаващо образование през 2017г. Тъй като е сравнително ново понятие за обществото, често възниква въпросът: Ресурсният учител и специалният педагог едно и също лице ли са и каква е всъщност разликата между тях?

Статията се опитва да въведе яснота в тези понятия и да направи ясна диференциация в дейностите на специалистите, които стоят зад професията ресурсен учител.

Ключови думи: ресурсен учител, приобщаващо образование, длъжностна характеристика

1. УВОД

Ресурсният учител е неделима част от процеса на приобщаващото образование. Той е сравнително ново лице в общообразователната система в България. Активната му роля, задачите, които изпълнява и мястото му сред екипа на общообразователните специалисти започват задълбочено да се наблюдават след приемане на Наредба за приобщаващото образование през 2017г. Разбира се, преди да говорим за приобщаващо образование в България, у нас неговият предшественик беше интегрираното обучение. За своето време на възникване, също като приобщаващото образование на по-късен етап, това е една нова, непозната педагогическа дейност, която търси своето място.

В проведено изследване от Евгениева (2007) във връзка с процеса на интеграция и ролята на новата фигура на ресурсния учител, можем да открием интересни данни, показващи какви са били нагласите в началото на

процеса, касаещ именно тази професия и ролята му в масовото училище. Данните от това изследване сочат, че *„процесът на формирането на една нова педагогическа длъжност в масовото училище, тази на ресурсния учител, се вписва в общите тенденции на съвременното ни масово училище“* (Евгениева, 2007:64), макар, че самият автор посочва, че *„...въвеждането на новата длъжност в средата на масовото училище ще наложи определени нови отношения, които са не само проблем на личностни взаимоотношения, а преди всичко професионални такива“* (Евгениева, 2007:68)

Изминалото време и придобитият от образователната система опит изчистват неяснотите по отношение на мястото на ресурсният учител в образователната среда и ясно и конкретно дефинират неговите ангажименти в нея. Основна задача на този специалист е да използва придобитите компетентности по време на своето обучение при осигуряване на достъпна учебна среда за децата и учениците със специални потребности, предоставяне на помощ и консултация на общообразователните учители по време на педагогическия процес, подкрепа и консултиране на родителите, работа с нормативни документи и предоставяне на различни ресурси, в помощ на децата и учениците със СОП, с цел по-лесното усвояване на знания и умения. Ресурсният учител разполага с различни знания и умения, касаещи педагогическите ситуации в учебното заведение, спецификите на преподаване и учене на тези деца и ученици, разполага със специфични подходи и методи на обучение според различните характеристики на нарушенията, умения за оценка на състоянието и оценяване на напредъка на образователното и социално равнище. Ресурсният учител прави *„обикновена педагогика, адаптирана към децата със специални образователни нужди“* (Радулов, 2003)

Той трябва да бъде добре запознат с философията и принципите на приобщаващото образование, историята на интегрираното обучение, новостите в областта, в която работи, да познава в детайли принципите за обучение на различните ученици със специални потребности, приложението на техническите помощни средства, както и дигиталните възможности за обучение, които все по-бързо се интегрират в педагогическата среда.

Според Гърбачева (2016) *„Приобщаващото образование е преди всичко комплекс от социални нагласи и отношения. Именно затова отговорността на ресурсния учител е насочена както към подкрепа на психологическия климат в класа и училищната общност, така и за възпитание на отношения на уважение и себеуважение в учениците“*.

Компетентностите на ресурсния учител се групират на няколко нива:

1. Познаване на характеристиките на деца, ученици и младежи със специални образователни потребности. Тук са включени психо-социалните им специфики, особеностите във възприемане на учебния материал, различните подходи за адаптиране според скоростта на учене.
2. Работа с родители и тяхната подкрепа и консултиране по въпроси, свързани с образователния, възпитателен процес, както и с процеса на социализация.
3. Работа с документация, свързана с процеса на обучение.
4. Основни нормативни документи, уреждащи процеса на приобщаващо образование – Наредба за приобщаващо образование, Закон за предучилищно и училищно образование, Алгоритъм за взаимодействие между институциите.
5. Подкрепа за учебното заведение. Връзката между ресурсния учител, директора и общообразователния педагогически колектив. “Концепцията за ресурсна стая предполага партньорство между редовния педагог и специалния педагог както за планиране, така и за изпълнение на различни задачи, свързани с учениците със специални потребности“ (Шерпа, Брейди, 2021)
6. Адаптиране на учебните материали и осигуряване на дидактически средства
7. Подкрепа за професионалната реализация на младежите със специални потребности

2. РАБОТА С ДЕЦА/УЧЕНИЦИ СЪС СОП И КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ НА РЕСУРСНИЯ УЧИТЕЛ

По дефиниция на Наредба 15 (2019) за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, ресурсният учител има строго определени функции, 15 на брой, свързани с различни дейности в общообразователното училище. До голяма степен дейностите са обвързани с индивидуализация на образователните цели на децата и учениците; консултация на общообразователните учители по отношение на употребата и адаптирането на различни дидактически задачи за работа в клас; консултиране на училищното ръководство по отношение на адаптиране на физическото пространство за лицата със специални потребности, както и набавяне на различни технически помощни средства; участие в екипа за оценка на образователните потребности на детето или ученика; подпомагане на родителите чрез консултации, препоръчана литература, както и тяхното насочване към различни модели на работа с детето

им у дома и не на последно място, наредбата отделя заслужена позиция на процеса по създаване на училищни дейности, пряко свързани с възможностите за професионална реализация на учениците със специални потребности, тъй като специалните педагози имат подготовка и в тази област.

Деца, учениците и младежите със специални потребности са основен приоритет на работа от страна на ресурсния учител. Дейността му с тях може да се реализира както в учебните заведения – детска градина и училище, така и извън тях чрез групов или индивидуална работа, рехабилитация, обучение по полезни умения и други. Ето защо, компетентностите му са насочени към особеностите в развитието на тези лица по отношение на тяхното психическо, езиково-говорно, емоционално, социално и обучително равнище.

Друг показател за широкоспектърните му познания е владее на специфичните методически подходи при преподаване на основни предмети в училище, каквито са български език и литература, математика - водещи в ограмотителния процес не само при учениците със СОП, а и изведени като основни компетентности в образователната система.

Ресурсният учител трябва детайлно да познава характерните белези на нарушенията, касаещи специалните образователни потребности на децата и учениците, техните познавателни и личностни особености, както и подходите за въздействие върху тях. Познавайки тези детайли, той може умело да прилага гореизброените специфични техники за преподаване според всяка една от категориите нарушения.

Специалистът борави с Международната класификация на болестите (МКБ) и Диагностичният и статистическият наръчник на психичните разстройства (ДСН), като следи новостите в областта на диагностицирането и методите за въздействие от страна на медицината и психологията. Категориите лица със специални потребности, които са част от компетентностите на ресурсния учител са:

- ✓ Деца и ученици със зрителни нарушения
- ✓ Деца и ученици със слухови нарушения
- ✓ Деца и ученици с нарушения в интелектуалното развитие /умствена изостаналост/
- ✓ Деца и ученици с физически увреждания
- ✓ Деца и ученици от аутистичния спектър
- ✓ Деца и ученици с обучителни трудности

След като познава добре основните медицински, педагогически и психологически характеристики на децата/учениците със СОП, специалистът има възможност да провежда адекватни политики по приобщаване според нуждите им. Част от политиката по приобщаване, която реализира ресурсният учител, е свързана с приемане и признаване на различията между всички, както и тяхното право, което е често пъти застрашено, на равен достъп до образование. Правото им може да бъде застрашено поради непознаване на спецификите в обучението и възпитанието на тези деца/ученици, но благодарение на своите компетентности, ресурсният учител може да въвежда идея за равенство, прием на индивидуалността такава, каквато е, чрез специфичните форми на работа, които владее и които водят до резултат в обучението.

Ресурсният учител притежава умения и в идентифицирането на равнището на компетентността на децата/учениците, особеностите в начина на обучение, предпочитания, силни страни на детето/ученика, които биха могли да се използват като лост към усвояване на учебния материал и социалните способности.

3. РАБОТА С И ПОДКРЕПА НА РОДИТЕЛИТЕ, КОНСУЛТИРАНЕ ПО ВЪПРОСИ, СВЪРЗАНИ С ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ, ВЪЗПИТАТЕЛЕН ПРОЦЕС, КАКТО И С ПРОЦЕСА НА СОЦИАЛИЗАЦИЯ

Ролята на ресурсния учител е значима не само в процеса на работата с деца/ученици със специални потребности, но и в подкрепата и ориентирането на техните родители в процеса на рехабилитация, обучение, приобщаване. Той планира и развива комуникацията с родителите, провежда срещи и реализира контакт както на емоционално и психологическо ниво, така и в контекста на сътрудничество в процеса на образование, приобщаване и социализация. Интересно е виждането на Шерпа и Барейли (2021), според които „ресурсният учител играе основна роля не само в напътствието на децата, но и в обслужването на нуждите на техните родители“. Тази подкрепа от страна на ресурсния учител се обуславя от множество фактори, един от които е спецификата в комуникацията с родителите на деца със специални потребности. Разбирайки спецификата в развитието на детето, начинът на мислене и социален живот на неговите родители, специалистът може да окаже голямо влияние и върху контрола на стреса при тях, за който е доказано, че е в пъти по-висок, в сравнение с родителите на типично развиващите се деца/ученици. Така, например, в свое изследване Сакаковас (2019), установява по-висок стрес при родители на лица с аутизъм, в сравнение с останалите родители. Успява да достигне до заключението, че стресовите фактори при родители на деца със СОП се различават значително от тези при родителите на типично развиващите се деца, а това е една от обосновките за важността на ролята на ресурсния учител, който може да ограничи стреса, чрез вземане на адекватни решения за детето, на ниво училищно образование.

По смисъла на приобщаващото образование, ресурсният учител трябва да запознае родителите с основните принципи на приобщаване на децата и учениците със СОП, както и с правата и задълженията им в образователната институция. Тези права и задължения могат да бъдат регламентирани на нормативно ниво, но и да бъдат вътрешноинституционални, конкретно за дадената образователна институция. Също така, ресурсният учител трябва да предложи на родителите различни варианти и начини за подкрепа на детето/ученика у дома, тъй като подкрепата и работата въкъщи повишават нивото на развитието му, както и подготовката за учебните занимания. Тази дейност се реализира чрез предаване на различни методи и похвати за работа, които са специфични за децата/учениците със СОП, от ресурсния учител на родителите. Това съдейства за развитие на различни полезни умения за самостоятелен живот и по-бърза социализация.

Специалистът може да окаже благотворно влияние върху социалния живот на детето/ученика и неговото семейство, като включи родителите в различни форми на обучение или срещи с други родители с подобни проблеми – семинари, поддържащи групи, общности, конференции по темите на нарушението на детето им и други, както и би могъл да обогати знанията им в областта, чрез осигуряване на необходимата специализирана литература.

Ролята на специалиста е значителна и по отношение на приобщаване на родителите и детето към класа. Това се случва чрез неговото участие в родителските срещи, разяснявайки принципите на приобщаване и липса на дискриминационно поведение.

4. РАБОТА С ДОКУМЕНТАЦИЯ, СВЪРЗАНА С ПРОЦЕСА НА ОБУЧЕНИЕ

Професията ресурсен учител има типова длъжностна характеристика, в съответствие с изискванията към неговите компетентности и работа на базата на които организира и провежда педагогическата си дейност. Част от тези изисквания са водене на Дневник на група за подготвителна група или подготвителен клас с номер 3-5 или Дневник на група при целодневна организация на учебно-възпитателния процес с номенклатура 3-63.1. Разработва график за всекидневната си планирана дейност с децата/учениците, работата с родителите и консултацията с учителите. Този график е за един учебен срок и задължително дейностите, разписани в него, трябва да бъдат достъпни и сведени до знанието на колектива. Графикът на дейностите му е съобразен с екипно взетите решения за ангажираността на всеки ученик и дейностите му в училище.

Освен Дневник на група, ресурсният учител участва активно в екипите за допълнителна подкрепа като взима участие в изготвянето на индивидуалните учебни програми и планове, изготвя график за годишните екипни срещи на колектива по въпросите на приобщаващото образование и децата/учениците със специални потребности.

5. ОСНОВНИ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ, С КОИТО БОРАВИ РЕСУРСНИЯТ УЧИТЕЛ

Закон за предучилищното и училищно образование (ЗПУО)

Законът за предучилищно и училищно образование е водещ нормативен документ в системата на училищното образование. Той регламентира обществените отношения, свързани с осигуряване на правото на предучилищно и училищно образование, както устройството, функциите, организацията, управлението и финансирането на системата на предучилищното и училищното образование. Тъй като образованието се счита за национален приоритет, то в контекста на обучението и приобщаването на учениците със специални образователни потребности, неговото познаване има задължителен характер за всички педагогически специалисти.

Законът обхваща важни теми, свързани с работата и дейността на ресурсния учител, които се реализират чрез:

- ✓ осигуряване на равен достъп до качествено образование ((чл. 3, ал.2, т.3, ЗПУО);
- ✓ *интелектуално, емоционално, социално, духовно нравствено и физическо развитие и подкрепа на всяко дете и на всеки ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му* (чл.5, ал.1, т.1, ЗПУО);
- ✓ *формирание на толерантност и уважение към правата на децата, учениците и хората с увреждания* (чл.5, ал.1, т.8, ЗПУО);
- ✓ създаване на индивидуален учебен план за учениците със специални образователни потребности (чл.95, ал.1, т.1, ЗПУО) и за учениците с изяви дарби (чл.95, ал.1, т.2, ЗПУО);
- ✓ въпросите за оценяването на учениците със специални образователни потребности;
- ✓ регламентира правата и задълженията на участниците в процеса;
- ✓ санкциите, които се налагат на учениците със специални потребности.

Наредба за приобщаващото образование

Тази наредба е основен документ за дейността на ресурсния учител. Като специалист в областта на приобщаващото образование той трябва да я познава и прилага във всички аспекти на приобщаващия процес, както и да следи всички новости по промените в нея. *„Наредбата урежда обществените отношения, свързани с осигуряване на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование, както и дейността на институциите в тази система за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците“* (Наредба за приобщаващо образование, чл. 1, ал. 2, 2020)

В текста на наредбата се прави ясна диференциация на отговорностите, които поема училището, респективно педагогическият колектив, според нуждите на ученика със СОП. Дава ясни указания за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа, стандарт за изготвяне на индивидуални учебни планове и програми, норматив за заетостта на ресурсния учител и другите специалисти в процеса на приобщаващо образование, ролята на членовете на екипа за подкрепа на личностното развитие и други.

Наредбата определя два вида предоставяна подкрепа за децата/учениците със специални потребности, а именно *„На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им.“* (Наредба за приобщаващо образование, чл.4, ал.1, 2020)

1. Алгоритъм за взаимодействие между институциите в системата на предучилищното и училищно образование и дирекциите „Социално подпомагане“ по отношение осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците

Алгоритъмът за взаимодействие е основен документ в контекста на приобщаващото образование и модерна визия за екипната работа между институциите в полза на децата, учениците, родителите и учителите. Той цели подобряване на междуинституционалното сътрудничество и координацията между Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, към което функционират Дирекция „Социално подпомагане“ и отделите „Закрила на детето“. *„При предоставянето на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие възникват редица обстоятелства и дейности, които изискват съвместна работа между институциите в системата на предучилищното и училищно образование и отделите „Закрила на детето“ и дирекциите „Социално подпомагане“, както и с доставчиците на социални услуги.“* (Алгоритъм за взаимодействие между институциите в системата на предучилищното и училищно образование и дирекциите „Социално подпомагане“ по отношение осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците)

В своята дейност ресурсният учител активно работи с него и прилага алгоритъма в своята дейност за подобряване на състоянието на децата/ученици със специални потребности, когато нямат добри семейни условия или когато работата с тях и семействата им изисква участие на колега специалист в сферата на социалното подпомагане. В алгоритъма се предвижда работа по случай с дете или ученик както в центровете за подкрепа на личностното развитие, така и в детските градини и училища.

6. ПОДКРЕПА ЗА УЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ

Ресурсният учител има за задача да реализира подкрепа за своите колеги в общообразователната институция. Той работи в екип и в сътрудничество с другите специалисти, които работят с децата/учениците със специални потребности, като извършва консултации по въпроси, свързани с образователните потребности и техните специфики, вариантите за получаване на знания и умения от детето/ученика (брайл, жестов език, специфично адаптиране на учебните материали и урочните единици), общуването на детето/ученика с останалите участници в процеса и начините за неговото по-лесно приемане от класа или групата. Консултациите и обучението на общообразователните учители са изключително важни, тъй като „професионалните компетенции на учителите са основно условие за ефективно приобщаващо обучение на деца с

специални образователни потребности.“ (Bajrami, Kurejsepi, 2022) Специалистът запознава своите колеги с принципите и методите, както и похватите за компенсация, рехабилитация и корекция на различните нарушения, тъй като тези умения могат да се приложат в дейностите, които се извършват извън ресурсния кабинет и да окажат добро въздействие в образователния процес. Също така той има компетентностите да оказва методическа подкрепа на своите колеги по отделни учебни предмети от учебния план, както и съвместно да направят най-добрия избор за вида на обучението на ученика. При изготвяне на изпитни задачи те могат да бъдат консултирани със специалиста в учебното заведение, както и да бъде изготвена

съвместна методика за тяхното оценяване според възможностите им, като се има предвид и нивото на напредък.

Според Балканска, Трошева (2014) *„Сътрудничеството между масовия и ресурсния учител, допълването между тях без елемент на конкуренция е в основата на успешната работа в полза на детето“*.

В подкрепа на колегите си на работното място, ресурсният учител има компетентностите да организира краткосрочни форми – беседи, лекции, семинари и други, в които да включва своите колеги с цел повишаване на тяхната информираност по отношение на обучението на децата/учениците със специални потребности, спецификите на тяхното развитие и обмяна на добри практики с други колеги в областта. Това повишава самочувствието и мотивацията на общообразователните учители, които се явяват неспециалисти в областта, и им дава възможност за постигане на успехи в работата в областта на специалните потребности.

Специалистът може да подпомага набавянето на литература, специални учебни материали и технически помощни средства в полза на учителя в класа или групата.

7. АДАПТИРАНЕ НА УЧЕБНИТЕ МАТЕРИАЛИ И ОСИГУРЯВАНЕ НА ДИДАКТИЧЕСКИ СРЕДСТВА В УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС

Ресурсният учител като специалист умее да идентифицира образователните потребности на децата/учениците със СОП, владее различни методи за планиране на образователния процес, етапите на поднасяне на информация, съобразно нейната сложност, има умения за разработване на различни образователни материали за свързване на поставените цели с процеса на обучение и с очакваните резултати за всяко дете/ученик. Той има компетентността да оценява качеството и пригодността на учебните и образователни материали, които са заложили в общообразователната подготовка на децата/учениците и умения за тяхното специфициране и адаптиране според различните нужди на децата/учениците със СОП. Съдейства за планирането на необходимите ресурси и материално-техническата база, като основната цел е осигуряване на висококачествено обучение според нуждите и способностите на обучаваните.

„Съществува значителна необходимост от ефективни стратегии за справяне с академичните проблеми в училищна възраст, които срещат учениците със специални потребности“, затова се налага адаптиране на голяма част от учебния материал (Валявичарска, 2021). С оглед на въведеното изискване в ЗПУО за създаване и изготвяне на индивидуални учебни програми и индивидуални учебни планове по различни предмети за ученици със СОП, които не могат да постигнат стандарта на общообразователната учебна програма, все по-често се използва метода за адаптиране на училищния материал. Тази адаптация е специфична за всяко едно нарушение – умствена изостаналост, аутизъм, зрително увреждане, нарушен слух и е изцяло съобразена с възможностите, интересите и уменията на ученика със специални потребности и е в компетентностите на ресурсния учител.

За целите на обучението на децата/учениците със СОП, специалистът трябва да съобразява изискванията си към учениците с възрастовите им особености, образователното равнище, интелектуалното им ниво и сензорни нарушения, ако има такива. Тази дейност се реализира като използва подходящи образователни стратегии, методи и техники, които да мотивират учениците и стимулират развитието им, реализират вътрешнопредметни връзки, използва учебно-технически средства и материали, учебни помагала, които са в синхрон с нуждите и способностите на детето/ученика и са подходящи за постигане на конкретни резултати в обучението.

8. ПОДКРЕПА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНАТА РЕАЛИЗАЦИЯ НА МЛАДЕЖИТЕ СЪС СПЕЦИАЛНИ ПОТРЕБНОСТИ

Ресурсният учител има компетентности и в областта на професионалното ориентиране и кариерното развитие на младежи със специални потребности. Той може да планира дейности, свързани с професионалната им квалификация, усъвършенстване на вече придобити умения. Участва в планирането на дейности, свързани с професионалната реализация на учениците със СОП в гимназиален етап.

В своето обучение специалните педагози изучават различни дисциплини, осигуряващи им знания и умения върху кариерното и професионално развитие на хората със специални потребности, психологически дисциплини, които разкриват и психопрофилите на различните лица с увреждания, познават различните технически помощни средства, както и имат умения за адаптиране на учебна среда, която във физическия смисъл е много близка до адаптиране на работната.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В бързо развиващия се съвременен свят, ролята на специалистите в общообразователното училище в контекста на приобщаващото образование е пример за съвременност и демонстрира висока социална

отговорност на обществото и образованието ни. Наличието на ресурсен учител в образователната среда значително улеснява процеса на обучение на учениците със специални потребности, както и работата на общообразователните учители. Тенденцията за екипност, съвместна работа, подкрепа са признак за бързоразвиваща се образователна система, която осигурява високо ниво на обучение на учениците според техните интереси, възможности и интелектуален потенциал. Чрез присъствието на ресурсен учител най-лесно се достига до реализацията на адаптация на дидактическите материали, изграждане на индивидуален подход към всяко дете/ученик с различно нарушение, улеснена комуникация с родителите чрез добро менажиране на учебния процес и чрез професионално насочена емпатия в процеса на комуникация.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Алгоритъм за взаимодействие между институциите в системата на предучилищното и училищно образование и дирекциите „Социално подпомагане“ по отношение осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците
Retrieved from: https://web.mon.bg/upload/19569/Algoritam_ASP_090519-v1.pdf
- Балканска, Н., & Трошева, А. (2014). Приобщаване на детето с увреден слух в образователната среда. ИК Феномен, 2014
- Валявичарска, М. (2021). Адаптиране на литературен текст за ученици с нарушения в интелектуалното развитие в начален етап на образование. Годишна университетска научна конференция на Национален Военен Университет “Васил Левски”, Том 1, Научно направление “Педагогически и хуманитарни науки” 27-28.05.2021г
- Гърбачева, А. (2016) Компетентностите на ресурсния учител. Retrieved from: https://priobshti.se/sites/default/files/uploads/koy_e_resursniyat_uchitel.pdf
- Евгениева, Е. (2007) Анкетно проучване сред учители за началото на процеса на интегриране. Сп. Специална педагогика, бр.1, 2007
- Закон за предучилищното и училищно образование (ЗПУО), В сила от 01.08.2016 г. , изм. и доп. ДВ. бр. 17 от 25 февруари 2020 г., изм. и доп. ДВ. бр. 82 от 18 септември 2020 г.
- Наредба за приобщаващо образование. В сила от 27.10.2017г. Изм. и доп. ДВ. бр.48 от 26.05.2020 г.
- Наредба 15 (2019) за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г., в сила от 2.08.2019 г.) (акт. 05.07.2022 г.)
Retrieved from: https://www.mon.bg/upload/31610/nrdb15-2019_statut_uchiteli-izm05072022.pdf
- Рдулов, Вл. (2003). Сравнително специално образование. Издателство: СУ „Св. Климент Охридски“, 2003
- Sherpa, D., & Baraily, K. (2021) Exploration of Teachers' Role in Resource Class: A Case from an Integrated School. AMC Journal Retrieved from : <https://doi.org/10.3126/amcj.v2i1.35786>
- Bajrami, V., & Kurejsepi, E. (2022). Education and skills of teachers for inclusive education in Europe and Kosovo. KNOWLEDGE – International Journal Vol.52.2 Retrieved from: <https://ikm.mk/ojs/index.php/kij/article/view/5179>
- Carakovic, M. (2019). Correlation between the stress of parental role and the intensity and frequency of negative mass life events in the parents of children with autism spectrum disorder, in comparison to the parents of children with typical development. KNOWLEDGE –International Journal, Vol. 30.5.Retrieved from: <https://ikm.mk/ojs/index.php/kij/article/view/2568/2566>